

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-sj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuc składki.
Padpiska u hed 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Доктар Фр. Скарына —
прадвеснік беларускага
адраджэння

(У чэсьць 450-леціця
яго нараджэння: 1486—1936).

Пад славамі: беларускае адраджэнне звычайна разумеем сучасную барацьбу й працу беларускага народу за яго нацыянальную, культурную й палітычную самабытнасць. Пачатак гэтага адраджэння звычайна выводзіцца ад часу ў нас романтизму, з другой паловы XIX ст.

Тымчасам гэта ня сусім так. Пачаткі адраджэння беларускага народу знаходзіцца ў першай палове XVI ст., яны песназвязаны з выдавецкай і літаратурнай працай вялікага беларускага культурніка таго часу Фр. Скарыны.

Радзіўся Скарына, як даказвае праф. М. Шчакаціхін, у 1486 г. у Полацку. Бацька яго Лука меў там маемасьць і займаўся гандлем. Малады Скарына вучыўся сябраша дома царкоўна-славянскай граматы.

У 1504 г., дзякуючы зносінам Полацка з культурнымі цэнтрамі краёвымі і суседнімі, 18-летні Скарына дзеля навукі апынуўся ў Кракаве. Вучыўся ён тут модных тады так зв. сямёх вызвалёных навук, пацяперашніму: філэзофіі, ці яшчэ лепш — навук гуманістычных. У 1506 г. дастаў ён тут званьне бакалара філэзофіі.

Праз наступных гадоў шэсьць Скарына прабываў далей заграўнай, студуючы філэзофію, мэдыцыну й багаслоўе. У гэтым часе атрымаў ён, бліжэй няведама дзе, званьне доктара філэзофіі.

У 1512 г. наш Скарына знаходзіцца ў Падуі (Італія), дзе здае экзамен на доктара мэдыцыны.

У 1517—19 г. Скарына прабывае ў чэскай Празе, дзе наладжвае друкарню, у якой друкуе Псалтыр і 22 іншыя біблейскія кніжкі старога Закону, пераложаныя на тагочасную беларускую мову. «Біблія руска выложена доктором Франціском Скоріною із славнаго града Полацка, Богу ко чті і людіем посполітым к доброму поученію» — гэтакі Скарына даў загаловак сваім праскім перакладам.

На гэтым выдавецкая беларуская праца Скарыны ў Празе перарываецца. У 1525 г. спатыкаем яго ўжо ў Вільні, дзе ён наладжвае друкарню дзеля далейшай сваёй тэй-жа працы. З гэтай друкарні ў 1525 г. выходзе «Апостол» і «Малая подо-

За родную школу!

А Д О З В А

Да Беларускага Народу

ГРАМАДЗЯНЕ БЕЛАРУСЫ!

Цьвёрда і настойліва ідзе Беларускі Народ да лепшае долі. Ня глядзячы на вялікія перашкоды, якія ляглі на дарозе, Ён будзе новае жыцьцё. Думка вызваленьня, думка жыць так, як і ўсе культурныя народы жывуць, глыбака закаранілася ў народныя масы. Горад і вёска, сяляне і работнікі — ўсе сьведомыя Беларусы дружна ўзяліся да працы на роднай ніве.

Але каб збудаваць лепшую будучыню, трэба здабыць сваю родную беларускую школу Гэта разумеюць беларусы і ўжо ад многіх гадоў дамагаюцца свае роднай школы.

ГРАМАДЗЯНЕ БЕЛАРУСЫ!

Патрэбу вучэння разумее кожны. Выпраўляць дзяцей у школу прыходзіцца ня толькі дзеля школьнага прымусу, але і дзеля таго, каб дзеці навучыліся чытаць і пісаць і каб здабылі патрэбную асьвету, бо цяжка цяпер жыць чалавеку без асьветы. Школа ў нашыя часы ёсьць неабходная, як дзеля духовых патрэб чалавека, так дзеля цяжкага штодзённага змаганьня за кавалак хлеба. Чалавек без асьветы ў нашыя часы можа быць толькі слугой — нявольнікам, якога слабасць кожны выкарыстоўвае. У жыцьці-ж грамадзім бяз добрай школы ня можа быць поўнага нацыянальнага і культурнага адраджэння, ня можа быць і матэрыяльнага дабрабыту.

Беларусы! Наш ратунак — гэта наша родная беларуская школа. Гэта наш фундамент, на якім мы павінны будаваць новае лепшае жыцьцё! Цяжка нам сваёй школы дабіцца, але ўсё-ж такі мы маем сьвяты абавязак усімі сіламі дамагацца, каб закон, які прызнае беларускую школу — быў праведзены ў жыцьцё. На падставе школьнага закону з дн. 31.VII.1924 г. усе Беларусы ў Віленскім, Наваградскім, Палескім і часьці Беластоцкага ваяводстваў маюць права дамагацца школ беларускіх на кошт казны. Патрэбны толькі подпісы бацькоў на адумсловых дэкларацыях з дамаганьнем беларускае школы.

Праўда, дагэтуль школ нам на падставе гэных дэкларацыяў не адкрылі. Але ці гэта знача, што мы маем маўчаць? — Не! Яшчэ з большым націскам мы павінны паўтарыць нашыя дамаганьні, тымбалей, што Віленскі Школьны Куратар у лістападзе 1935 году, на паседжаньні польскіх паслоў і сэнатараў публічна заявіў, што Беларусы свае школы ня хочуць і яе не дамагаюцца. Вось-жа нашым абавязкам ёсьць заявіць, што мы, Беларусы, як дамагаліся, так і дамагамся свае беларускае школы. Няхай пакаленьні, што прыдуць пасля нас, з горадасьцяй успомняць, як іх продкі стойка змагаліся за сваё сьвятое права — права на родную беларускую школу!

Бацькі Беларусы! Калі вы хочаце, каб дзеці вашыя не выракаліся сваіх сярмяжных бацькоў, любілі мазольную працу, сваю мову, Бацькаўшчыну і Ёй служылі, калі хочаце вызваленьня нашага народу з путаў цемры і нядолі — дык неадкладна дамагайцеся сваёй роднай беларускай школы.

Беларуская школа ёсьць мілейшая і бліжэйшая да душы нашых дзетак.

Навука ў роднай беларускай мове больш зразумелая для нашых дзетак, як у чужой мове.

Беларуская школа дае лепшую падгатоўку да жыцьця: яна ня ломіць душы дзіцяці, яна ўзбагачае розум новымі паняцьцямі і гэтым памагае яго разьвіцьцю. Беларуская школа ня толькі вучыць у роднай мове, але навучае і іншых моваў, якія патрэбны ў жыцьці, — словам, родная школа дае беларускаму дзіцяці ўсё, што будзе яму патрэбным у далейшым жыцьцёвым змаганьні.

Дык, для добра нашых маладых пакаленьняў, для добра ўсяго нашага Народу, кожны Беларус-бацька ці апякун дзяцей мусіць выпайніць свой абавязак і ў гэтым 1936 годзе павінен падпісаць і падаць школьным уладам дэкларацыю на сваю родную беларускую школу!

Па дэкларацыі, фармуляры і інструкцыі зварочвайцеся на адрас: Школьны Сакратарыят: Вільня, Каралеўская вул. 3—8.

Вільня, 29 лютага 1936 году.

**БЕЛАРУСКІ ІНСТЫТУТ
ГАСПАДАРКІ І КУЛЬТУРЫ.**

**ТАВАРЫСТВА
БЕЛАРУСКАЕ ШКОЛЫ.**

рожная кніжыца». Мова гэтых кніжак так-жа шмат у чым збліжана да тагочаснай жывой беларускай мовы.

На гэтым выдавецкая беларуская праца Скарыны спыняецца палком. Пасьлягэтага Скарына наш прабывае ў Кенігсбэргу ў караля Альбрэхта, у Пазнані і ўрэшце ў Вільні. Калі ў 1530 г. пакідаў Кенігсбэрг, дык намовіў і забраў з сабой нейкага жыда, так-жа доктара й друкара. Відаць думаў яшчэ далей працаваць на беларускай

выдавецкай ніве. Аднак да гэтага ўжо ў яго не дайшло.

У тых-жа трыццаці гадох XVI ст. Скарына наш быў у Вільні і займаў пасаду лекара й сакрэтару ў віленскага біскупа.

Час сьмерці Скарыны няведомы. Ведама, што жыў ён яшчэ ў 1535 г., а можа ў 1536.

Вялікая заслуга Скарыны ў тым, што ён біблію, як найгаляўнейшую на той час крыніцу асьветы, з царкоўна-славянскай мовы пералажыў на мову беларускую. Беларускі народ ужо

тады шмат чаго не разумеў у царкоўна-славянскай мове. Вось-жа, каб яму аблягчыць разуменьне, Скарына, царкоўна-славянскі тэкст бібліі пераклаў на тагочасную мову беларускую або прынамсі замяніў незразумелыя чужыя словы славамі зразумелымі, узятымі з жывой беларускай мовы.

Калі-б Скарына сядзеў у Полацку, дык пэўне да гэткай думкі не дайшоў-бы. Але прабываючы ў шырокім сьведзе і багачы, як немцы, чэхі і іншыя

народы перакладалі біблію з лацінскай вяжывой мовы на мовы народныя, а так-жа бачачы, як гуманісты высока пачыналі цаніць жывую народную мову ў культурным жыцці народу, — як патрыёт, Скарына захапіўся гэвай працай і гэнымі ідэямі і нешта падобнае пачаў рабіць на родным беларускім грунце.

Праца Скарыны мае вялікае значэнне. Друк заўсёды служа нязбытым доказам культуры народу. Хронолагічна біблія Скарыны займае трэцяе месца (першае належа бібліі нямецкай — 1455, другое чэскай — 1488). Сярод-жа маскоўцаў і ўкраінцаў беларуская біблія Скарыны ёсць ня толькі першай друкаванай бібліяй, але першай у народнай мове.

Але найбольшае значэнне для нас сьняня працы Скарыны ў тым, што ён першы, яшчэ ў XVI ст., пачаў культурнае адраджэнне беларускага народу, апіраючыся на беларускім нацыянальным грунце.

Праўда, пасля гэтай вялікай і такой удалай спробы Скарыны адраджаць беларускі народ на грунце нацыянальнай культуры, прыйшоў заняпад, але гэта сталася дзякуючы няспрыячым Беларусі палітычным варункам. І калі-б ня гэныя палітычныя варункі, якія заглушылі адраджэнскія пачынанні Скарыны, дык-бы сьняня беларусы жылі-б ужо поўным сваім культурным і палітычным жыццём.

Але й бяз гэтага, пачаткі скарынаўскай адраджэнскай працы сьняня для беларускага сучаснага адраджэння зьяўляюцца тым ідэявым элементам, які злучае ў вадну цэласць нашу мінуўшчыну з сучаснасцю і які паказвае гэтаму адраджэнню далейшую простую і цвёрдую дарогу.

Вялікі наш і слаўны доктар з Полацка Франціш Скарына — гэта сапраўды прадвесьнік адраджэння беларускага народу.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Лекцыя кс. рэд. Ад. Станкевіча. У нядзелю 1.III. сёл. у залі Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Вільні адбылася публічная лекцыя кс. рэд. Ад. Станкевіча на тэму: „Франціш Скарына і яго праца“. Лекцыя была вельмі цікавая, у якой прэлегент падаў шмаг новага матэрыялу аб Скарыне. Як зала, так усё памешканьне Інстытуту было перапоўнена народам.

Лекцыя кс. В. Гадлеўскага. У нядзелю 8-га сакавіка сёл. у залі Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Вільні пры Завальнай вул. 1—1 старшыня Інстытуту кс. В. Гадлеўскі прачытае навукова-папулярную публічную лекцыю на тэму: „Тварэнне Вялікага Княства Літоўскага і Беларусь“. Пачатак лекцыі а гадзіне 17-ай. Уход вольны і бясплатны.

Агульны гадавы сход Бел. Студ. Саюзу. 23 лютага сёлета ў залі галоўнага гмаху У. С. Б. адбыўся агульны гадавы сход сяброў Бел. Студ. Саюзу. Справаздачу з дзейнасці Саюзу за ўвесь мінулы год зрабіў старшыня ўступаючага Ураду М. Шчорс, які зьвярнуў асабліваю ўвагу на патрэбу культурна-асветнае працы студэнтаў сярод бел. сялянства. Пасля справаздачы адбылася дыскусія, у часе якой быў намечаны плян дзейнасці Саюзу на будучыню. Пастаноўлена, між іншым, інтэнсіўней вясці працу над нацыянальным усведамленьнем і асветай бел. масаў.

У новы Урад Б. С. С. выбраны: М. Шчорс — старшыня, В. Рубін — віцэ старшыня, Сухая — скарбнік, Канцэлярчык — сакратар і Казак — гаспадар.

З беларускага жыцця ў Літве. Дня 23 лютага сёлета адбыўся V гадавы зьезд сяброў Беларускага Культурна-Просветнага Таварыства, на якім уступаючы Урадздаў справаздачу з дзейнасці Таварыства за 1935 год і быў выбраны новы Урад. У новы Урад увайшлі: А. Матач, С. Якавюк, О. Кошкін, М. Чэркас і С. Кунаховіч.

Пасля зьезду Бел. Народ. Тэатр зладзіў спектакль-бал. Былі адыграны: камедыя Фр. Аляхновіча „Чорт і баба“ і абразок „Выльчы“.

Z litouškaha žyćcia

*
Kanfiskata. „Vilniaus Rytos“ Nr. 19 z dnia 3.III. siol. administracyjnymi władzami skanfiskawany. Pa kanfiskacie wyjšła druhoje wydanie taho-ž numeru.

Wysielenyja litoucy. Starasta Wilenska-Trockaha paw. wysielił z taho-ž pawietu 7 litoucau, kraūnikou čytalniau „Rytas.“

Zakrywajuc i nie dajuc dazwołu. Administracyjnja ūlady, jak widać z litouških hazet, mnohija ū Wilenščynie litouškija prašwientnyja arhanizacyi zakrywajuc, a isnujućym časta nie dajuc dazwołu na wiečaryny i teatralnyja przedstaŭleńni.

Starastwa i Lit. Nac. K-t. Siol. leta 31.I i 1, 3 i 4.II przedstaūniki Wilenska Haradzkoħa Starasty ū Lit. Nac. K-tie prawiali kontrolu. 20.II K-t hety atrymaŭ ad Starasty piśmo, u jakim skazana, što K-t pawinien da 1.III padać Starastwu nowy statut z prašbaj začwierdzić jaho.

Nie začwierdzili T-wa litouških žančyn. Wilenskija litouškija žančyny jašče ū 1930 hodzie padali Wilenskamu Wajawodzie statut swajej žanočej arhanizacyi i prasili jaho začwierdzić. 20.II.36 nadyjšou adkaz admoūny.

*
Litwa, Łatwija i Estija, jakija żywuć u blizkim sajuzie, robiac zachady, kab u Lizie Narodaū mieć sabie stalaje miesca.

Miž Litwoj i Niamieččynaj adnosiny značna palepšylisia. Uchutkim časie majuc pačacca miž hetymi dziaŭawami handlowyja pierahawory. Dobrasusiedzkija adnosiny miž Litwoj i Niamieččynaj dla abiedzwoch staron majuc waźnaje značeńnie jak ekana-mičnaje, tak i palityčnaje.

Pamiatnik Dariusu i Girenasu. Wiedamym litouškim latonom Dariusu i Girenasu, jakija žhinuli śmierciaj hierojaū u niamieckim lesie, latučy z Ameryki ū Litwu, na miescy kata strofy budzie pastaūleny pamiatnik. Niamieckaja ūlada na heta ūžo zhadzilasia.

Amnestyja. Prezydent Litwy z nahody świata Niezaleźnaści Litwy darawaŭ kluu mnohim wiaźniau.

U žluč. St. Ameryki litoucaū znachodziacca da 700.000. Mnohija z ich, choć jašče pomniać, što jany litoucy, ale pa litoušku hawaryć ūžo nia ūmiejuć.

Redaktar Ludwik Abramowič

(U 30-tyja ūhodki jaho redaktarskaj pracy)

28 lutaha siol. minula roūna 30 hadoū, jak Ludwik Abramowič pačaŭ swaju pracu na niwie hazetnaj, na niwie hramadzkiej publicystyki. Nia hledziaćy na toje, što L. A. jość palakom, praca jaho nastolki šyroka-ja, što jana nia mieściacca ū ramkach adnej tolki polskaj nacyi, ale siahaje daloka hlybiej i šyrej. Praca jaho datyča tak-ža i našaha biełaruskaha narodu i dzieła hetaha daje nam prawa i abawiazak zabrać hołas i pašwicic jamu choć hetych niekalki skromnych zacjemak, bliżej z im zaznajamlajućy biełaruskaje hramadźianstwa, biełaruskij narod.

Ludwik Abramowič rodam z našaha Kraju; baćki jaho tutejšyja, krajewyja palaki; radziŭsta ū Maskwie; akademickija studyi adbyŭ u Charkawie i ū Krakawie, pad kaniec 1905 h. pačaŭ żyć u Wilni, jakuju zaŭsiody lubiŭ jon usiej dušo.

Tut, u Wilni 28 lutaha 1906 h. L. A. pačaŭ swaju hramadzkuju publicystyčnuju pracu ū „Gazecie Wileńskie“, jakuju załażyŭ Michał Romer, cziapierašni profesor i rektar Litouškaha ūniwersytetu im. Witaŭta Wialikaha ū Koūni. Čałowiek hety swajej wybitnaj intelhiencyjaj, siłaj prakanańnia i konsekwencyjaj mieŭ na maładaha L. A. wialiki ūplyŭ u kirunku krystalizacyi jaho palityčnych pahladaŭ ahaŭam, u kirunku ūrešcie jaho krajowaści.

Pašla L. A. byŭ adnym z haloūnych slabroŭ redakcyi „Kurjera Litewskiego“ jaki, jak wiedama, wychodziŭ u tej-ža Wilni.

U pieršych hadoch wajny L. A. prabywaŭ u Wařawie, dzie pracawaŭ na niwie palityčnaj ū kirunku demokratyčnym. Kali ū Krai našym niastala niamieckaj akupacyi, L. A. uznou wiarnuŭsia ū Wilniu, dzie špiarša redahawaŭ „Gazetu Krajowuju“, a pašla wiedamy nam „Przeglad Wileński.“

„Przeglad Wileński“ pad redakcyjaj L. A. pačaŭ wychodzić niešta ū 1909-10 h. Wajna hetu jaho pracu pierarwaŭ. Wydawiectwa „Przegl. Wileńskiego“ L. A. uznawiu pa wajnie, niešta ū 1922-3 h.

Prad wajnoj L. A., choć zaŭsiody byŭ šcyrym i konsekwentnym demokratam, adnak jaŭna i rašuca nie wystupaŭ prociŭ polskaha nacynjalizmu. I heta zrazumiela — polskaja nacynja byla tady hruba kryuđžana nastupam carskaha imperyjalizmu i baranicca ad jaho bylo pieršym zadańnem. Kali-ž paŭstaŭla niezaleźnaja Polšč i kali demokratyčnyja ideały L. Abramowiča nia zbylisia, kali polski nacynjalizm, prybrauŭ agresyŭnyja formy, pačaŭ dawacca ū znaki niapolskim narodem litouška-biełaruskich ziamiel našaha Kraju, jon całkom jaŭna i rašuca pačaŭ wystupać prociŭ hetaha „radziŭnaha“ polskaha nacynjalizmu ū abaronie napadanych i kryuđžanych litoucaŭ i biełarusou. Dokazam hetaha słuža koźny numer „Przegladu Wileńskiego“, jaki dzieła hetaha staŭsia šyroka wiedamy siarod biełaruskaj i litouškaj intelhiencyi i ahaŭam siarod usiej — nažaŭ nia tak mnohaj — krajojawaj demokracyi.

L. A. ū „Przegladzie Wileńskim“ raźwiwaje ideolohiju, wiedamaju pad imiem krajojawaj. Ideolohija heta Kraj naš, heta znača ziemli byuŭšaha Wialikaha Kniastwa Litouškaha, razwaźaje jak cełašč, a narody, jakija żywuć

na hetych ziemiach, liča narodami roūnapraŭnymi.

Nia budziem tut ani staracca bliżej i kankratniej predstaŭić krajo-wuju ideolohiju L. A., ani tak-ža wykazwać jaje dadatnych i adjomnych staron, ani wykazwać, u čym my z jej zhadzajemsia, a ū čym nie, — ale tolki skožam ahaŭam, što henaja krajo-wajaja ideolohija — heta susim pazytyŭnaja, śmieŭaja i česnejaja sprobja raźwiazki nacynjalnych problemaŭ narodaŭ litouška-biełaruskich ziamiel. U akančalnym wyniku raźwiazki hetych problemaŭ, krajo-wajaja ideolohija L. A. — na naš pahlad — adyhraje nie pašledniuju rol.

Praŭda, staronnikau — asabliwa ū polskim hramadźianstwie, jakoje ū swajej bolšači fanatyčna praniata polskim nacynjalizmam — krajo-wajaja ideolohija L. A. maje niamnoha. Kali ū 1926 h. pamior šyroka-j i dobrej sławy T. Wrubleŭski, jaki byŭ, jak wiedama, tak-ža haračym staronnikom krajo-waj ideolohii i jaki mieŭ wialiki ūplyŭ na ūfarmawańnie hetkaj-ža ideolohii L. A., možna bylo pačuć hałas, što L. A. — heta ūžo apošni z epihonaŭ krajo-waj idej, idej Wialikaha Kniastwa Litouškaha.

Wiera adnak u swaju ideolohiju L. A. nie pakidaŭ, i jon dalej snuŭ swaju krajo-wuju dumku. I snuŭ jaje niedaremna. Z boku hledziaćy, treba siańnia świerdzić fakt, što ūžo polski nacynjalizm mnohim i z pasiarod palakoŭ pačynaje pryjadacca i što faktyčna staronnikau krajo-waj idej prybywaje. Dokazam hetaha — apra-ča niekatorych inšych — służyć taja polskaja maładaja intelhiencyja, jakaja hrupujecca kala časapisu „Prostu.“ Takim čynam, u 30-tyja ūhodki swajej hramadzka-publicystyčnaj

З Украінскага жыцця

Українская справа ў польскім Сойме. Частка ўкраінскай інтэлігенцыі, што аб'яднаная ў арганізацыі УНДО, як ведаем, пайшла на ўгоду з польскім урадам, цяпер мае сваіх прадстаўнікоў у польскім парламанце. Гэтыя прадстаўнікі на сёлетняй бюджэтнай сесіі Сойму, у дыскусіі над дзяржаўнымі расходамі і даходамі, між іншым, аб палажэнні ўкраінцаў пад Польшчай гаварылі гэтак:

Пасол І. Волянскі — на тэрыторыі Львоўскага апэляцыйнага суду не шануюць права ўкраінскай мовы. Няма там нават каму прыняць паўкраінску прысягі. Украінцы аддаленыя і аддалаюцца ад судоўніцтва, нотарыату і судовых экспертаў.

Пас. Велікановіч. — Ліч украінскіх школаў усцяж зьмяншаецца. Ад 1922 г. украінцы страцілі 500 школаў. На 6 мільёнаў украінцаў ёсць толькі 5 дзяржаўных гімназіяў з украінскай мовай навучаньня. Закон аб заснаваньні ўкраінскага ўнівэрсытэту з 1922 г. нявыкананы. З 4.000 украінскіх вучыцеляў 1.500 асоб перакінутыя ў каронную Польшчу. Новых вучыцеляў улада ня прыймае.

Была парушана ўкраінская справа і ў Сэнаце.

Сенатар Луцкі, між іншым, сказаў — у польскай унутранай палітыцы найважнейшым ёсць тое, каб яна (палітыка) лічылася з фактам, што ў Польшчы жывуць не адныя палакы, але таксама і іншыя народы. Украінцам ідзе аб тое, каб усе грамадзяне былі роўныя прад законам і каб мелі магчымасць свабодна працаваць.

Пасля прысуду сьмерці — на волю. З турмы ў Равічы надовчы выпушчалі на волю палітычнага вязьня Івана Вербіцкага, каторы ў справе забойства куратара Сабінскага быў двойчы засуджаны на сьмерць; пасля памілаваны заменай на 15 гадоў катаргі. Вербіцкі прасядзеў 9 гадоў і цяпер звольнены на бязтэрміновы адпачынак.

Бібліятэка Украінскай Акадэміі Навук. Бібліятэка УАН у Кіеве гэта адна з найбольшых бібліятэк у сьвеце. Яна мае 4 мільёны томаў кніг, а так-жа вельмі многа, больш 300 тысяч, цэнных старых друкаў.

Украінскія эмігранты ня маюць прыпынішча ў Чэхаславацкіне. У зьвязку з польска-чэхасла-

pracy L. Abramowič moža paciešycsa, što praca jaho, ūsioždyki, daje plady.

Dla poūnaści musim jašče adciemić, što L. A. adznačyŭsia nia tolki na niwie publicystyki, ale tak-ža i na niwie nawuki. I tut jon wierny sabie, wierny swajej ideolohii, i tut jon krajo-wiec, jaho pieršaja knižka: „Problem Litwy podčas wojny światowej.“ Źbiór dokumentów, uchwał, odezwy i t. p. Wařawa, 1918. Słowa „Litwa“ ū hetaj knižcy abymaje i biełaruskija ziemi, a dakumenty, u hetaj knižcy sabranaja, datyčać tak-ža i biełaruskaha palityčnaha wzwaleńnia.

Druhoja knižka L. A. „Cztery Wiek Drukarstwa w Wilnie 1525—1925“. Wilnia, 1925. Jak heta widać choć-by tolki z jaje zahaŭoŭku, jość jana tak-ža adbićciom krajo-waści jaje aŭtera. Kali-ž kuniem wokam na źmiest hetaj knižki, dyk prakanaŭsja ab hetym jašče bolš: spatykajem tam pieršy raździeŭ ab našym slaŭnym Skarynie, jaki pieršy na ūschodzie Eūropy ū 1525 h. drukawaŭ u Wilni swajho „Apostola“ i „Maľuju padarожnuju knižyцу,“ ab drukarni Mamoničaŭ, u jakoj drukawaŭsia ū 1588 h. Litouški Statut i šmat, šmat čaho inšaha, što jość krajo-wym i, miž inšym, naleža adnačasna tak-ža i da prajawaŭ biełaruskaj kultury ū mi-nuščynie.

Kančajućy hetyja ūwahi ab pracy L. Abramowiča, wykazanyja z nahody 30-lećcia jaho redaktarskaj pracy, žadajem jamu i nadelej wytrywalaści ū tym-ža kirunku, padčorkawajućy, što praca jaho sapraŭdy jość karysnej dla našaha Kraju i pryhožaj. A beta — dumajem — najlepšaja dla L. Abramowiča zapłata.

A. Sakalinski.

Roznyja wiestki

З ЦАРКОЎНАГА ПАГОСТУ.

Праваслаўная царква на украінскіх землях ужо паступова прыбліжаецца да народу — адкідае ў царкоўна-рэлігійным жыцці маскоўшчыну і ў гэтым жыцці карыстаецца мовай украінскай.

У палавіне мінулага м-ца адбылося ў Крэмянцы епархіяльнае сабранне Валыні, на якім абгаварваліся справы царкоўных патрэб у духу народна-украінскім; само сабранне і нарады вяліся паўкраінску — на пачэсным мейсцы стаяла статуя Т. Шэўчэнкі.

Пара гэтакім шляхам ісці ў народ і нашаму, беларускаму духавенству.

Z POLŠČY

Дыпломатычныя хаўсны. Польская прэса апошнімі часамі wielmi шырока піша аб прыязні Polščy z Belhijaj, a heta tamu, što ciapier u Belhii haścić polski minister zahraničnych spraw palk. Bek, jaki tak za u swaich pramowach padčyrkiwaje henuju haračuju polska-belhijskuju pryjaźn.

Hetyja haściny majuć palityčny charakter i źjaŭlajuca adnym z kołak u lancuhu eŭrapejskaj miždziaržaŭnaj palityki. Pry hetym nie adreču adznačyć, što Belhija staic na platformie francuskaj mižnarodnaj palityki, jakaja nakirawana prociŭ Niamieččyny.

Iznoŭ poŭnyja turmy. Niadaŭna abwieščanaja amnestyja, jakaja mnohim darawała sudowaja kary, aparažniła wastroh nienadoŭha. Polskija hazety padajuć, što u Polščy wastrohi ŭžo iznoŭ pierapoŭnienyja. Pajaŭniajuć henaje źjawišča tak: wypuščanyja z wastrohu, pawodle amnestyi, zładziei pačali masawa kraści i z hetaj pryčyny waročalisia znoŭ u wastroh, prywodziaču z saboju nowych prastupnikaŭ.

Niedabor u dziaržaŭnym budžecie—90 milionaŭ złoty. Padčas

naradaŭ u Senacie ŭ budžetnaj komisii b. premjer Kazłouski, u pramowie ŭwierdziŭ, što hramadzkija hrošy ŭ Polščy wydajuca nie zaŭsiody na potrebnaja sprawy. Baračba ŭradu z kartelami nie asiahnuła mety. Wialiki karteli isnujuć dalej. Žnižki cen naŭ nasielnicwa nie adčuwaje. Haspadarka ŭ dziaržaŭnych lasoch pahanaja. Dziaržaŭny budžet maje 90 milionaŭ zł. niedaboru.

Z ZAHRANICY

Aŭtanomija Katalonii. Pašla pieramohi ŭ Hišpanii, u parlamantskich wybarach lewicy, usplyła na wierch sprawa adnaŭleńnia aŭtanomii Katalonii. Nowy hišpanski ŭrad deklarawaŭ, što kataloncem buduć wiernieny ŭsie prawy, jakija im naležacca pawodle katalonskaha statutu.

Kara śmierci za zhawor prociŭ cara ŭ Baŭharyi. Letaš ŭ Baŭharyi byŭ wykryty zhawor aficaroŭ, jakija mieli padniać paŭstanie prociŭ cara Barysa i prociŭ isnujučaha ŭladu ŭ dziaržawie. Niadaŭna adbyŭsia nad hetymi aficarami wajenny sud, jaki hałoŭnych winoŭnikaŭ zasudziŭ na karu śmierci.

Škoły tancaŭ u SSRR. Balšawicki dyktatar, Stalin niadaŭna kinuŭ klič „radasnaŭ žyćcia“ ŭ SSRR. Pašla hetaha kliču paŭstaŭ u Sawietach mnoha školaŭ tancaŭ. U Leninhradzie ŭ 10 hetkich školaŭ wučacca tancawać 10.000 asob. Najachwatniej tancujuć narodnyja tancy.

Sawieckija wajennyja lahieri ŭ Čechasławaččynie. Hazety padajuć, što ŭ Čechasławaččynie jość sawieckija wajennyja lahieri, u jakich raspaložany azbrojenyja čyrwonaarmiejcy z swaimi araplanami i aŭtamabilami.

Heta pryhatawaŭnie suproč napadu Niamieččyny na prybaltyckija dziaržawy.

Пісьмы з вёскі

Аснадніцае прадстаўленьне.

Пятровічы Хомскія, Норуцкае вол. Пастаўскага пав. Дня 15 лютага сёлета адбылося ў нашай вёсцы аснадніцае прадстаўленьне. Прадстаўленьне было не абы якое, але надта сьмяротна-трагічнае. Кіраўнік прадстаўленьня — аснаднік, быў п'яны. Сьпяраша гэты „культурнік“ падняў калатню, а пасьяла пачалася і бойка. Пайшлі ў „ход“ ня толькі палкі, але і нажы. Разышліся абкрываўленыя.

Дня 22 лютага сёлета было другое аснадніцае прадстаўленьне — у Ласіцы. Кіраваў прадстаўленьнем той самы аснаднік, які беларускую моладзь абзываў хамамі.

Дарагая моладзь, не прыглядайце на аснадніцкія прадстаўленьні, а лепш вазьміце за сваю, беларускую культурную работу — чытайце газеты, кніжкі і лэдзь свае беларускія прадстаўленьні!

Пракананы.

Весткі з нашай вёскі.

Місуны, Пастаўскага пав. Чытаючы „Беларускую Крыніцу“, спатыкаем шмат караспандэнцыяў з вёсак, у якіх апісваецца жыццё сялян ва ўсім нашым краю — Зах. Беларусі.

Вось і я пастанаўіў напісаць у „Бел. Крыніцу“ аб жыцці ў нашай вёсцы, асабліва аб жыцці нашай моладзі.

Нашая вёска складаецца з 45 хатаў і гаспадарскіх будынкаў прыкожнай хаце. Жыхары — большасцю мала-зямельныя сяляне; усе па нацыянальнасьці беларусы, але маласьведамыя і зусім нясьведамыя. Газэтай мала хто цікавіцца — чытаюць яе лічаныя адзінкі. Моладзь у большасці зусім нясьведамая. У нас няма ніякае арганізацыі. Культурнае жыццё ў нашай вёсцы не

разьвіваецца. Сяляне п'юць гарэлку і граюць у карты — некаторыя прапіваюць і праігрываюць апошнія грошы, а ў іх хаце бяда, няма чым і бульбы пасаліць. У гэтых абставінах жыцця шырацца сямейныя сваркі і агулам сямейныя nelaды, якія выклікаюць бойкі, а пасьяла і суды. З гэтае прычыны ня могуць жыць бацькі з дарослымі дзецьмі і з імі дзеляцца.

Гэтак жывуць — таўкуцца ў горы нашыя сяляне, і амаль ніхто ня думае аб лепшай долі, аб выхадзе з сучаснай нядолі і агулам аб лепшым жыцці. У гэтых варунках гадуецца і нашая моладзь, якая, асабліва мужчынская, зусім глухая на хараво і ня мае эстэтычнага чужьця. Дзяўчаты нашы пад гэтым паглядам вышэй стаяць. Яны любяць свае беларускія песні і надта часта, сабраўшыся разам, сьпяваюць іх.

Заклікаю нашу моладзь да культурна-асветнай працы — да чытаньня беларускіх газэт, кніжак, сьпяваньня беларускіх песняў, а так-жа да сарганізаваньня бібліятэкі-чытальні і агулам да лепшага — вышэйшага жыцця. В—бей

З царкоўнага жыцця ў нас.

Асінагародцы, Пастаўскага пав. Царкоўна-рэлігійнае жыццё ў нас заняла — людзі ў царкву мала калі заглядаюць. Прычына гэтага заняпаду знаходзіцца ў самой-жа царкве. Поп у нас — маскаль і да народу ў царкве прамаўляе парасейску. Нашыя прыхаджане беларусы і парасейску амаль нічога не разумеюць, асабліва малодшае пакаленьне, якое ў нас ня помніць расейскага панаваньня і парасейску нідзе ня вучылася, а папоўскай гутаркі ў царкве ня слу-

Pieratasoŭka ŭ Kominternie

Z Maskwy padajuć, što ŭ Kominternie adbylasia pieratasoŭka — na miesca wiadamaha baŭhara Dzimitrawa naznačany K. Radek.

Pieramiaščeńnie Dzimitrawa wyklikana byccam trudnaściami ratyfikacyi

sawiecka francuskaha dahaworu ŭ francuskim parlamencie, a tak-ža z pryčyny nieperazumieńnia Sawietaŭ z Paŭdzionnaj Amerykaj.

Dzimitraŭ wyjechaŭ u Krym na adpačynak.

хае. Апрача гэтага, поп у царкве так паступае, што і старэйшыя перастаюць туды заходзіць.

Сумнае зьявішча, але віна ў гэтай справе ўся з боку папоў, якія не стараюцца быць з народам і для добра гэтага народу працаваць. Нашыя папы трымаюцца расейшчыны ў царкоўным жыцці, а нашыя людзі трэбуюць, каб у царкве пропаведзі былі пабеларуску.

Агулам кажучы, трэба ў нас заводзіць у царкву беларускую мову, бо інакш, дык царква зусім апусьце. Пры гэтым трэба, каб папы паходзілі з нашага народу і каб яны разам з народам дабіваліся лепшай долі для беларусаў. Калі-ж царква будзе апаірацца і падтрымліваць сільных гэтага сьвету, то яна станеца народу непатрэбнай і народ ад яе адвернуцца. Царква ў нашым Краю павінна абалёрацца на беларускім народзе і для добра гэтага народу працаваць. Н. Ч.

Наша вёска.

Жаскавічы, Няшвіцкага пав. Наша вёска распалоžана ўдоўж рэчкі Уша, jakaja ўплывае ў Nioman, a hetaja strojnaja našaja raka wody swaje niasie praz bielaruskuju krainu ŭ Bałtyckaje mora. Wioska našaja wielikaja — maje 130 haspadaroŭ. Ziamli mała: 440 dziesiacin nadzielnaj i 127 hektaraŭ kuplenaj. Ludzi našyja — heta świedamyja bielarusy. Pamіžnašych stalan jość niekatoryja ludzi nadta razumnyja.

Sustednija wioski razyjšlisia ŭžo na chutary, a našaja wioska stalć na miescy. Znajšlisia i ŭ nas achwotniki chutaroŭ dy pasłali da ŭladeŭ prašenie. Ŭlady pasłuchali i wydali pastanowu ab kamasacyi našaj wioski. Mnohija haspadary chutaroŭ nia chočuć i starajuca ŭstrymać kamasacyju.

Jość u nas ramiešlanyja ludzi, jakija ad času sloje-toje zmajstrujuć nieramiešlanamu susiedu. Ciapier hetyja ramiešniki abložanyja podatkami i musiać плаціць па 4 zł. 50 hr. u „Izbu Žemiešniču“, kab pakryć raschody hetaj ustanowy. Karyści-ž našym ramiešnikom z hetaj „Izby“ tolki hetulki, što treba плаціць joj podatki. Admowicca плаціць hetych nalohaŭ nielha, bo pryjaždžeje sekwestratar, dapiswaje da hetaj sumy za „upomnienie“, za „ekzekucyju“, i zabiraje što tolki moža, a pašla wystaŭlaje na licytacyju j pradaje.

Aprača hetaha, „Izba“ trebuje, kab ramiešniki zdawali ekzaminu pred adprawiednaj komisijaj i mieli adpawiedny „dyplom“, jaki kaštuje bolš 100 zł. Zarablajuć-ža našyja ramiešniki nadta mała — zarabotkami z ramiasla trudna zapłaćić ramiešnickaha podatku.

U našaj wioscy jość try kramy spażywieckija. Maje być i krama z harekaj. Ale kab hetaj, apošniaj, nia

było, to pryhažej wyhladała-b wioska. Jość u nas hurtok Bielaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, jość „pažarnaja straža“ i polskaje „koła.“ Jość tak-ža i małačarnia, jakaja žjaŭlajeca fillijaj susiednjoj małačarni. U našych arhanizacyjach — u hurtku BIHiK i ŭ polskich „kołach“ adbywajeca ŭsio pabielarusku. Hetaj zimoj ładzi-li nawat pradaŭleńni pabielarusku.

Adnym słowam, našaja moładź ŭžo nacyjanalna świedamaja i polonizacyi nie paddajeca.

Prusutny.

Starastwa nie daje dazwołu na pradaŭleńnie.

Šalciny, Brasłaŭskaha пав. U nas jość hurtok Bielaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury, jaki шырока wiadzie kulturna-ašwietnuju pracu. Šyrejšuju ašwietnuju pracu ŭ narodzie treba wiadzi i amatarskimi teatralnymi pradaŭleńniami. Robić hetak i naš hurtok. Ale nie zaŭsiody Brasłaŭskaje starastwa daje dazwołu hetkaje pradaŭleńnie. Sioleta hurtok BIHiK miešsia zładzić 9 i 16 lutaha bielaruskaje pradaŭleńnie. Zaniali chatu ŭ W. Sadoŭskaj, pryhatawalisie i pasłali ŭ starastwa ŭ Brasłaŭ pa dazwoł. Starastwa ładzić pradaŭleńnie zabaranila tamu što „lokal nie odpowida warunkom bezpieczenstwa publicznego.“ Woš i ŭsio — šyrejšy razhon kulturna-ašwietnaj pracy prytrymany i hetamu „winawataja“ ciotki Sadoŭskaj chata. A henaja chata wyhladaje hetak: maje dwa wychady, nowaja, z padłohaj, stalawaŭnie wysokaje, wialičynia 3 na 4 sażni. Słowam, chata ŭ wioscy pieršaj klasy, jakoj wa ŭsiej wakolicy niama.

Pry hetym treba adznačyć, što ŭ hetaj chacie ŭžo adbywalisie pradaŭleńni i tady warunki biepiecnaści byli adpawiednyja. U hetakich chatach pa wioskach polskija „koły“ ładzić polskija pradaŭleńni biaz pieraškody.

My baimsia, kab pašla hetkaha „ŭneruchomienia“ dziejnaści našaha hurtka Biel. Inst. Hasp. i Kult. starastwa nie zakryła jaho za biazdziejnaść. Alniš.

Наша пошта

W—biej. Karaspendencyju atrymali, dziakujem, drukujem, pišycie čaściej.

Nowasady. Z Wašaha pišma nia možam zrazumieć čaho Wy choćacie i čaho damahacieisia, napišycie wyražniej.

Wal. Asipowič. Wašyja wieršy da duku nie padchodziać, pišycie ab žyćci stalan u Wašaj wakolicy, ale nia wieršam, a prosta, wyrazna prozaj.

Prakanany. Pišmo atrymali, dziakujem, karystajem, pišycie bolš.

Prusutny. Dziakujem, skaracišy skarystajem.

N. Č. Atrymali, dziakujem, karystajem ab carkoŭnych sprawach pišycie čaściej.

Padawałka. Wialikuju karaspendencyju atrymali, dziakujem, skarystajem.

Беларусы павінны чытаць і пашыраць беларускую прэсу:

1. „Беларуская Крыніца“ XX год „Bielaruskaja Krynica“, выданьня, палітычны, грамадзкі і літаратурны часопіс, выходзіць што тыдзень. Падпіска на год 4 zł., на паўгода — 2 zł. Адрас: Red. „Bielaruskaja Krynica“ Wilno, Zawalna 1—1.

2. „Самапомач“— „Samapomač“, V год выданьня, адзіны ў нас беларускі коопэратыўна-гаспадарскі часопіс, выходзіць рэгулярна што месяц. Складка на год 3 zł., на паўгода 1.75. Адрас: Red. „Samapomač“, Wilno, Polocka 9—4.

3. „Шлях Моладзі“, VIII-мы год выданьня, часопіс беларускай моладзі, выходзіць рэгулярна што месяц. Падпіска на год 2 zł., на паўгода 1 zł.

Беларуская газета найтанейшая і найдаступнейшая. Пробныя нумары (апрача „Калосья“) на просьбу высылаюцца бясплатна. Пішце выразна свае адрасы!

Адрас: Red. „Šlach Moładzi“, Wilno, Zawalna 1—2.

4. „Chryścijanskaja Dumka“, 9-ty hod wydańnia, bielaruski katalicki časapis, wychodzić rehularna što miesiac. Padpiska na hod 3 zł., na paŭhodu — 1.50 zł. Адрас: Red. „Chryścijanskaja Dumka“, Wilno, Zawalna 1—2.

5. „Praleski“, 3-ci hod wydańnia, bielaruski dziciaŭ časapis, wychodzić što miesiac. Padpiska na hod 1 zł. Адрас: Red. „Praleski“, Wilno, Zawalna 1—2.

6. „Kalošsie“, 2-гі год выданьня, беларускі літаратурна-навуковы часопіс, выходзіць раз у тры месяцы. Складка на год 4 zł. Адрас: Red. „Kalošsie“, Wilno, Zawalna 1—2.